

---

## VAKINHOUDELIJKE EN VAKDIDACTISCHE INFORMATIE OVER VOORSTEL EINDTERMEN NEDERLANDS IN HANDBOEK DIDACTIEK NEDERLANDS

Samenstelling

Lieke Holdinga, Liselore van Ockenburg, Gert Rijlaarsdam ....

Versie 17-12-2024

### ALGEMEEN

Als er in eindtermen sprake is van 'inzicht tonen', 'begrip tonen', 'evalueren', 'beoordelen', 'reflecteren' en 'legt verbanden' houdt de eindterm in dat leerlingen at begrip kunnen tonen in een communicatieve handeling (spreken, schrijven, afbeelden). Veel eindtermen vergen dat leerlingen overleggen, lezen, notities maken, samenvatten in het leerproces om de eindterm te bereiken: ook die communicatieve handelingen tijdens het leerproces maken dan onderdeel uit van het leerprogramma.

- 1 DE LEERLING TOONT BEGRIP VAN ZAKELIJKE EN LITERAIRE TEKSTEN,  
PASSEND BIJ HET LEES- OF LUISTERDOEL.

**Maike Pulles**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2023/10/dialogisch-lezen-in-de-klas-1-praten-over-begrip-van-tekst>

**Kim Van Ammel, Rielke Bogaert, Amélie Rogiers en Hilde Van Keer**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/12/beter-en-gemotiveerd-be-grijpend-lezen-vier-instructieprincipes-in-samenhang/>

<https://didactieknederlands.nl>

**Mariska Okkinga**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/07/reciprocal-teaching>

**Marjolein van Herten en Sandra van Voorst**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/04/leesclubs-in-literatuuronderwijs>

**Anne Helder, Paul van den Broek, Marloes van Moort, Liza van den Bosch en Amy de Bruïne**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/08/begrijpend-lezen-deel-1/>

## 2 DE LEERLING EVALUEERT ZAKELIJKE EN LITERAIRE TEKSTEN, PASSEND BIJ HET LEES- OF LUISTERDOEL

**Joyce Gubbels**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/12/moeite-met-evalueren-en-reflecteren-wat-betekent-dat/>

**Hans Goosen**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/04/leren-praten-over-gezamenlijk-gelezen-literatuur/>

**Maike Pulles**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2023/10/dialogisch-lezen-in-de-klas-2-samen-kritisch-lezen/>

**Aukje van Hout**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2024/10/beeldgeletterdheid-bij-het-schoolvak-nederlands/>

## 3 DE LEERLING VERWERFT DOELGERICHT INFORMATIE UIT MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE BRONNEN

**Nadie Janssen en Renate van Keulen**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2023/05/redeneren-en-inzichten-verwerven-over-literatuur>

**Marloes van Moort, Amy de Bruïne en Paul van den Broek**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2023/03/begrijpend-lezen-in-een-digitale-context-deel-4-hoe-kunnen-lezers-ondersteund-worden-bij-het-verwerken-van-digitale-leesvaardigheden/>

**Jeroen Clemens**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/07/digitale-geletterdheid-kritisch-lezen-het-beoordelen-van-onlineinformatie/>

**Jeroen Clemens**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/01/digitale-geletterdheid-deel-2-strategisch-lezen-en-zoekvaardigheden-online>

#### 4 DE LEERLING SCHRIJFT AFGESTEMD OP DOEL, PUBLIEK EN CONTEXT

**Gert Rijlaarsdam**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/11/instructieprincipes-voor-effectief-schrijfvaardigheidsonderwijs-deel-1-begripsbepaling-en-historische-schets/>

**Elke van Steendam**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/08/samen-reviseren>

**Gert Rijlaarsdam**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/11/instructieprincipes-voor-effectief-schrijfvaardigheidsonderwijs-deel-1-begripsbepaling-en-historische-schets>

**Monica Koster**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/04/strategie-instructie-bij-schrijfvaardigheidsonderwijs/>

**Frank Jansen en Daniël Janssen**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/10/beleefdheid-in-teksten/>

**Ted Sanders en Wilbert Spooren**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/10/teksten-cognitie-en-communicatie-deel-1-coherentie/>

**Fien De Smedt**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/03/samenwerkend-schrijven/>

5 DE LEERLING SPREEKT AFGESTEMD OP DOEL, PUBLIEK EN CONTEXT.

**Sjaak Baars en Bas Andeweg**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/09/ethos-deel-1-over-een-des-kundiger-aardiger-en-hoffelijker-spreker-zijn/>

**Martijn Wackers en Jaap de Jong**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2024/12/memoria-de-vergeten-kunst-van-het-onthouden-van-je-toespraak/>

**Yke Schotanus en Roderik van den Bos**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2024/06/standaardgeschildpunten-in-de-les-uitgangspunten-en-nut-deel-6/>

6 DE LEERLING GEBRUIKT TAAL OP EEN CREATIEVE MANIER.

**Anouk ten Peze**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/05/creatief-schrijven-deel-1-creatief-schrijven-vereist-verbeeldingskracht/>

**Matthijs Baas**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/10/creativiteit-deel-1-definitie-onderzoeksbenaderingen-en-metingen/>

**Gudrun Reijnierse**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2024/10/metaforen-deel-2-metaforische-woorden>

7 DE LEERLING VOERT GESPREKKEN AFGESTEMD OP DOEL, GESPREKSPARTNER(S) EN CONTEXT.

**Hans Goosen**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/04/leren-praten-over-gesamenlijk-gelezen-literatuur/>

**Joke van Balen en Myrthe Gosen**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/07/wat-vind-jij-ervan>

**Sjaak Baars en Bas Andeweg**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/07/gebaren-in-presentaties/>

**Guusje Jol en Wyke Stommel**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/12/doelgericht-communiseren-in-gesprekken-deel-1-professionele-en-alledaagse-gesprekken/>

**Maike Pulles**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2023/10/dialogisch-lezen-in-de-klas-2-samen-kritisch-lezen/>

**Sjaak Baars en Bas Andeweg**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/09/ethos-deel-2-over-een-deskundiger-aardiger-en-hoffelijker-spreker-zijn>

8 DE LEERLING VOERT GESPREKKEN OM TOT KENNISOPBOUW, BEGRIP OF EEN AANPAK TE KOMEN.

**Resi Damhuis**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/01/taaldenkgesprekken-wat-en-waarom-deel-1/>

**Tanja Janssen**

[https://didactieknederlands.nl/?ltn\\_publicatie=literatuur-leren-lezen-in-dialog-lezersvragen-als-hulpmiddel-bij-het-leren-interpreteren-van-korte-verhalen](https://didactieknederlands.nl/?ltn_publicatie=literatuur-leren-lezen-in-dialog-lezersvragen-als-hulpmiddel-bij-het-leren-interpreteren-van-korte-verhalen)

**Maike Pulles**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2023/10/dialogisch-lezen-in-de-klas-1-praten-over-begrip-van-tekst/>

**Nadie Janssen en Renate van Keulen**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2023/05/redeneren-en-inzichten-verwerven-over-literatuur/>

**Hans Goosen**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/04/leren-praten-over-gesamenlijk-gelezen-literatuur/>

**Jan T'Sas**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/05/exploratief-spreken-versterkt-het-leren-in-groepen>

9 DE LEERLING TOONT INZICHT IN ZAKELIJKE EN LITERAIRE GENRES.

**Tine Mombaers**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2024/01/leren-van-tekstvoorbeeld-om-een-tekstgenre-aan-te-leren-hoe-doe-je-dat/>

**Monica Koster**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/04/strategie-instructie-bij-schrijfvaardigheidsonderwijs/>

**Suzanne Bogaerds-Hazenberg, Jacqueline Evers-Vermeul en Huub van den Bergh**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2023/02/tekststructuur-onderwijzen-waarom-en-hoe>

**Ted Sanders en Wilbert Spooren**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/10/teksten-cognitie-en-communicatie-deel-3-relatieve-coherentie/>

**Leo Lentz**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/10/leesbaarheid-en-begrijpelijkheid-deel-2/>

en

<https://didactieknederlands.nl/bijlages/2021/10/vier-kenmerken-van-tekstcomplexiteit/>

10 DE LEERLING BEOORDEELT DE OVERTUIGINGSKRACHT VAN ARGUMENTATIE.

**Yke Schotanus en Roderik van den Bos**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/11/standaardgeschildpunten-toepasbaar-in-schriftelijke-en-mondeling-communicatie-inleiding/>

11 DE LEERLING REDENEERT OVER DE RELATIE TUSSEN VORM EN BETEKENIS  
VAN TAAL. (HAVO-VWO)

**Peter-Arno Coppen**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/02/taalbeschouwing-wat-is-dat-deel-1/>

**Gijs Leenders**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/11/bewuste-taalvaardigheid-in-het-grammaticaonderwijs/>

**Meike de Boer**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2024/10/beeldgeletterdheid-bij-het-schoolvak-nederlands/>

**Stefan Frank**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/12/computermodellen-van-taal/>

**Alex Reuneker**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/11/als-en-dan-in-het-nederlands/>

12 DE LEERLING TOONT INZICHT IN EN REFLECTEERT OP TAALVARIATIE EN  
TAALVERANDERING.

**Khalid Mourigh**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/07/ewa-faka-met-die-spraak-taal-a-mattie/>

**Gijsbert Rutten**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2024/03/historische-sociolinguïstiek/>

**Cefas van Rossem**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2024/03/virgin-islands-dutch-creole-een-contacttaal-met-een-zeventiende-eeuws-nederlandse-woordenschat/>

**Marc Brysbaert**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/03/de-evolutie-van-schrift-en-lezen/>

- 13 DE LEERLING TOONT INZICHT IN EN REFLECTEERT OP HET EFFECT VAN KEUZES IN TAALGEBRUIK IN VERSCHILLENDE CONTEXTEN.

**Gudrun Reijnierse**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/12/metaforen-deel-1-wat-is-een-metafoor/>

**Els Stronks**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/03/het-concept-representatie-in-het-literatuuronderwijs>

**Elke van Steendam**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/08/samen-reviseren/>

**Helge Bonset**

<https://didactieknederlands.nl/nieuws/2024/04/taalbeschouwing-als-reflectie-op-taalgebruik>

- 14 DE LEERLING TOONT INZICHT IN EN REFLECTEERT OP DE MOGELIJKHEDEN EN BEPERKINGEN VAN DIGITALE COMMUNICATIEMIDDELEN.

**Jeroen Clemens**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/01/digitale-geletterdheid-deel-1-een-uitdaging-voor-het-taalonderwijs/>

**Carel Jansen**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2019/10/massamediale-gezondheidscommunicatie-drie-soorten-boodschappen/>

**Inge van de Ven**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/01/digitale-cultuur/>

**Jeroen Clemens**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/01/digitale-geletterdheid-deel-1-een-uitdaging-voor-het-taalonderwijs/>

**Stefan Frank**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/12/computermodellen-van-taal>

- 15 DE LEERLING LEGT VERBANDEN TUSSEN ERVARINGEN, PERSOONLIJKE INTERESSES EN KWALITEITEN, VERVOLGOPLEIDINGEN EN TOEKOMST.

**Joke van Balen en Myrte Gosen**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/07/wat-vind-jij-ervan>

- 16 DE LEERLING TOONT INZICHT IN HET GEBRUIK VAN LITERAIRE MIDDELEN BIJ DE INTERPRETATIE VAN LITERAIRE TEKSTEN.

**Getrud Cornelissen & Theo Witte**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/12/de-ontwikkeling-van-literaire-competentie-in-het-onderwijs-deel-1-literaire-competentie/>

- 17 DE LEERLING EVALUEERT DIENS LITERAIRE ONTWIKKELING AAN DE HAND VAN LITERAIRE TEKSTEN.

**Sandra van Voorst & Marjolein van Herten**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2021/04/leesclubs-in-literatuuronderwijs/>

**Jeroen Dera**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/03/het-begrip-literatuur-binnen-het-literatuuronderwijs/>

- 18 DE LEERLING LEGT VERBANDEN TUSSEN LITERATUUR, MAATSCHAPPIJ EN CULTUUR.

**Yra Van Dijk**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2024/11/postkoloniale-literatuur/>

**Janneke Weijermars**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2023/02/imagologie>

**Nina Geerdink en Laurens Ham**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2022/11/recent-auteurschapsonderzoek-auteursrepresentatie>

19 DE LEERLING TOONT INZICHT IN HISTORISCHE NEDERLANDSTALIGE LITERATUUR. (HAVO-VWO)

**Marijke Meijer Drees & Erwin Mantingh**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2020/12/historische-letterkunde-deel-1-historische-literatuur/>

**Nadie Janssen en Renate van Keulen**

<https://didactieknederlands.nl/handboek/2023/05/redeneren-en-inzichten-verwerven-over-literatuur>